प्रेस विज्ञप्ति

संकल्प प्रस्तावको अवमूल्यन र पञ्चेश्वरको अवैधानिक कार्यान्वयनप्रति आपत्ति

२०६६ मङ्सिर १० (२५ नोभेम्बर २००९) । काठमाडौं ।

२०५३ असोज ४ (२० सेप्टेम्बर १९९६) गतेको मध्यरातमा तत्कालीन संसदले रहस्यमय ढङ्गले महाकाली सन्धि पारित गरेको अहिले १४ वर्षभयो । सन्धिको अभिन्न अङ्ग मानिएको सोही मितिको पत्राचारमा सन्धि लागु भएको छ महिनामा पञ्चेश्वर आयोजनाको विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन (डीपीआर) बनाउने, एक वर्षभित्र लगानी जुटाउने र आठ वर्षमा आयोजना पुरा गर्नेलगायतका कुनै पनि प्रावधानहरु कार्यान्वयन गर्नेतर्फआजसम्म कुनै प्रगति हुनसकेन । सन्धिको धारा १२(३) अनुसार घटीमा पनि प्रत्येक १०।१० वर्षमा हुने भनिएको पुनरावलोकनको कार्यपनि अहिलेसम्म भएन ।

अझ गम्भीर कुरा त महाकाली सन्धिको पूर्वशर्ततथा अभिन्न अङ्ग मानिएको तत्कालीन संसद्द्वारा पारित चार बुँदे संकल्पप्रस्तावको कार्यान्वयनतर्फआजसम्म कुनै पनि बहुदलकालीन तथा गणतान्त्रिक सरकारहरुले ध्यान दिएनन्। महाकाली सन्धिलाईनेपालको हित हुने गरी सच्याउने उद्देश्यले पारित उक्त संकल्पप्रस्तावअन्तर्गत निम्नलिखित विषयवस्तुहरु पारित भएका थिए:

(१) महाकाली नदी अधिकांश भागमा सीमा नदी हो भन्ने र मूलभूतरुपमा सीमा नदी हो भन्ने कुरा एउटै हो भनी भारतले व्याख्या गरिदिनु पर्ने,

(२) भारतले खाईपाईआएको पानीमा अग्राधिकारको दाबी नगरी सिङ्गो महाकाली नदीको पानीमा नेपाल र भारतको बराबर हक छ भनी भारतले मानी दिनु पर्ने,

(३) नेपालले पञ्चेश्वरको बिजुली केही बेच्नुपर्नेभनिएकोमा भारतले पनि किनिदिनेछु भन्नुका साथै पञ्चेश्वरबाट उत्पादित बिजुलीको मूल्य कायम गर्दावैकल्पिक ऊर्जाको लागतसँग तुलना गरेर बढी हुने मूल्यलाईनै अभ्वाइडेड कस्ट (बखयष्मभभ अयकत) को मूल्य निर्धारणसम्बन्धी सिद्धान्त हो भनी मान्नु पर्ने, र

(४) महाकाली नदी आयोगमा नेपालको तर्फबाट समावेश हुने प्रतिनिधिहरु सरकारद्वारा प्रमुख विपक्षीलगायत राष्ट्रिय मान्यताप्राप्त दलहरुको सहमतिमा तोकिनु पर्ने।

तर आज १४ वर्षपछि आएर अचानक नेपालको राष्ट्रिय हितमा व्यापक, गम्भीर र दीर्घकालीन असर पार्नेपञ्चेश्वर परियोजनाजस्तो राजनीतिकरुपमा विवादास्पद तथा आर्थिक, सामाजिक र भौगर्भिकरुपमा विनासकारी आयोजनालाईजसैतसै अघि बढाउने सम्बन्धमा गत मङ्शिर ५ देखि ७ गतेसम्म पोखरामा सम्पन्न जलस्रोतसम्बन्धी नेपाल भारत संयुक्त बैठकले निर्णय गरेको छ । यो निर्णय आफैँमा अवैधानिक, हचुवा र नेपालको समग्र हितविपरित छ ।

स्मरणरहोस्, संसद्बाट पारित कुनै पनि संकल्पप्रस्ताव तत्कालीन प्रतिनिधिसभा नियमावली २०४८ (संशोधित २०५४) को नियम १०३ तथा वर्तमान व्यवस्थापिका संसद्नियमावली, २०६३ को नियम १०१ मा व्यवस्था भएअनुसार उक्त संकल्पप्रस्ताव कार्यान्वयनमा ल्याउनु कुनै पनि सरकारको अनिवार्यदायित्वभित्र पर्दछ । यदि काबुबाहिरको परिस्थिति परी त्यस्तो कुनै संकल्पप्रस्ताव कार्यान्वयन गर्ननसकेमा त्यसको कारणसहित संसद्समक्ष सरकारले जानकारी दिनुपर्दछ । त्यस्तो जानकारी आफैँमा सत्य, यथार्थर पूर्णछ वा छैन भन्ने कुराको निर्णय सार्वभौम संसद्ले गर्दछ । तर श्रीपेचरुपी तत्कालीन महाकाली सन्धिको हिरा
(ब्भधर्भा या तजभ ऋचयधल) मानिएको उक्त संकल्पप्रस्तावप्रति तत्कालीन एवम्वर्तमान सरकार र संसद्हरुको मौनता तथा निर्धारित उद्देश्य र लक्ष्यतर्फआजसम्म कुनै पनि प्रगति हुन नसकेको अवस्थामा उक्त संकल्पप्रस्ताव तथा सन्धिसम्बन्धी सन् १९६९ को भियना महासन्धिका आधारमा समेत असंवैधानिक,

pdfMachine by Broadgun Software

असान्दर्भिक र निष्क्रिय भइसकेको कुरा कुरा अन्तर्राष्ट्रिय कानुनविद्‌तथा नेपाल ल क्याम्पसका उप प्राध्यापक गोपाल सिवाकोटी चिन्तनले बताउनुभएको छ। तसर्थअहिले पञ्चेश्वरसम्बन्धी सबै कुरा छोडेर यस्तो असंवैधानिक र नेपालको हितविपरित गरिएको महाकाली सन्धिलाईपुनरावलोकन वा खारेज गरी आवश्यक परेमा समानता र समान लाभका आधारमा नयाँ सन्धि गर्नेतर्फलाग्नुपर्नेकुरा जल तथा ऊर्जाउपभोक्ता महासंघ नेपाल (वाफेड) का अध्यक्ष तथा पञ्चेश्वर बाँधविरोधी संघर्ष समितिका संयोजक रामचन्द्र चटौतले जनाउनुभएको छ।

यस सन्दर्भमा, उक्त पोखरा बैठकमा पञ्चेश्वर बाँधका सम्बन्धमा भएका सबै निर्णयहरु स्वतः गैरसंवैधानिक र गैरकानुनी भएकाले प्रचलित व्यवस्थापिका संसद्‌नियमावली, २०६३ को नियम १०१ अनुसार तत्तकाल उक्त संकल्पप्रस्तावलाईपूर्णकार्यान्वयनमा ल्याउन वा महाकाली सन्धि असंवैधानिक भएको घोषणा गर्दैआवश्यक परेमा सरकारलाईनयाँ सन्धि गर्नेतर्फआवश्यक कदम चाल्ने निर्देशन दिनका लागि यो महासंघ वर्तमान व्यवस्थापिका संसद्‌तथा संविधानसभासमक्ष जोडदार अपिल गर्दछ। अन्यथा पहिलोपटक निर्वाचित यस संविधानसभा, व्यवस्थापिका संसद्‌ सभासद्‌हरुलाई समेत इतिहासले धिक्कार्नेकुरा निश्चित छ।

भवदीय

रतन भण्डारी

संयोजक

९८४१४८५८१५

pdfMachine by BroadGun Software